

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности број 186/4 од 03.04.2018. године именована је Комисија за оцену докторске дисертације кандидата **мр Зорана Игњића** под насловом: „**Управљање ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији**”, у следећем саставу:

1. Проф. др Владимир Јаковљевић, председник
2. Проф. др Желимир Кешетовић, члан,
3. Доц. др Милијана Ђорђевић, члан

Комисија је темељно прегледала и проучила наведену докторску дисертацију и на основу изнетог мишљења чланова Комисије Наставно-научном већу подноси следећи:

**РЕФЕРАТ
о завршеној докторској дисертацији**

I Основни подаци о кандидату и дисертацији

Кандидат мр Зоран Игњић, рођен је 13.03.1967. године у Новом Саду. Основну, средњу и Вишу техничку школу, завршио је у Новом Саду, а на Факултету заштите на раду у Нишу, дипломирао је 2002. године и стекао звање Дипломирани инжењер заштите од пожара.

Магистарске студије на Факултету заштите на раду у Нишу, завршио је 07.02.2013. године и одбранио магистарску тезу под називом: "*Управљање ризиком од пожара у интегрисаном систему квалитета у НИС а.д. Нови Сад*".

У НИС а.д. Нови Сад, радио је пуних 20 година и то у периоду 1989-2009. године. Радио је послове безбедности од пожара, да би касније преузео обављање послова Шефа службе заштите у делу предузећа, тадашњем Нафтагас промету у Централном складишту Нови Сад. Касније прелази да ради на месту помоћника Руководиоца радне јединице Централног складишта Нови Сад, да би НИС напустио са позиције самосталног стручног сарадника.

Од 2009. године ради у Институту за интегрисану безбедност, заштита и превентива доо. Нови Сад, чије оснивач, власник и директор.

Оснивач је и лице задужено за заступање удружења координатора безбедности и здравља на раду од 2012. године. Поседује Уверење о положеном стучном испиту за обављање послова заштите од пожара, Уверење за обављање послова

безбедности и здравља на раду, Уверење о положеном стучном испиту за обављање координатора за извођење радова.

Председник је Удружења за ванредне ситуације Републике Србије које је основано 2014. Године. где га бирају за председника Удружења.

Организовао је разне семинаре и обуке, између осталог из области безбедности од пожара и ванредних ситуација. Био је модератор на семинарима и обукама који су добили сагласност за стручну подршку МУП.

На позив Српско - Руског хуманитарног центра из Ниша, у периоду од 15. до 22. маја 2016. године у Москви је похађао и успешно завршио обуку на тему "Организација и припрема становништва у области заштите од ванредних ситуација" на Академији цивилне заштите МЧС Руске Федерације.

Поседује напредно знање за рад на рачунару, програм MS Office. Од страних језика, чита, пише и говори мађарски језик.

Библиографија радова:

1. "Успостављање модела управљања ризиком од пожара", Зборник радова, 10.Међународна конференција заштите од пожара и експлозија, Нови Сад, 2006. година.
2. "Улога синдиката у НИСа.д. НИС-Петрол, Нафтагас промет, код израде акта о процени ризика за сва радна места и радну околину", Треће саветовање о безбедности и здравља на раду, Копачик, 2008. година.
3. "Управљање ризицима у пословним системима", Зборник радова, Национална конференција са међународним учешћем, Тара, 2011. година.
4. "Безбедност и здравље на градилиштима",Часопис, Заштита у пракси, Београд, број 2009, 2012. година.
5. "Улога Српско-Руског Хуманитарног Центра у ванредним ситуацијама", Екологија, Vol. No. 89 (2018).

Научна и стручна оријентација кандидата мр Зорана Игића може се разумети као развојна – од проучавања пожарних ризика, ризика по безбедност и здравље на раду, ризика који могу имати карактер ванредних ситуација, до проучавања међузависности ових феномена, што је остварено израдом докторске тезе на тему „Управљање ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији ”.

Докторска дисертација кандидата мр Зорана Игића под насловом: **„Управљање ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији “** написана је на укупно 292 страна основног текста. У попису коришћене литературе наведено је укупно 126 библиографских јединица. Текст докторске дисертације је обogaћен са 19 слика, 26 графикана, 39 табела и 9 прилога.

Докторска дисертација представља комбинацију теоријских и емпијских истраживања, и конципирана је тако да садржи пет међусобно повезаних целина: Увод (стр. 1-6); *Методолошки оквир истраживања* (стр. 7-33); *Ванредне ситуације изазване ризиком од пожара* (стр.34-88); *Управљање ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара* (стр. 89-153); *Нормативни и институционални аспект заштите од пожара у Републици Србији* (стр. 154-209); *Емпијска истраживања* (стр.210-255); *Закључна разматрања* (стр.256-260); *Литература* (стр.261-269); *Прилози* (стр. 270- 288).

II Предмет и циљ докторске дисертације

Реализовано теоријско и емпиријско истраживање у оквиру ове докторске дисертације усмерено је на сагледавање актуелног стања у области управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији. Истраживањем су обухваћена питања која су дефинисана проблемом и предметом истраживања, циљевима и хипотетичким оквиром уз примену одговарајуће методологије. Циљ истраживања је био да се на основу теоријских и емпиријских истраживања и добијених резултата, изврши њихова презентација, дискусија и анализа и изведу закључци који ће бити основа за пројектовање оптималног модела управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији.

У проблему истраживања кандидат, сагледава актуелно стање система заштите од пожара Републике Србије, посебно апострофирајући могућности унапређења модела управљања ризицима од пожара који могу имати карактер ванредних ситуација. Кандидат своје истраживање у овом раду усмерава на проблем унапређења процеса доношења одлука и управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара, затим улогом система заштите и спасавања у овом процесу, уз сагледавање тренутног стања и предлагање новог модела чиме би се унапредио тренутни систем управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара. То између осталог, постиже и сагледавањем постојећих домаћих и међународних стандарда, процедура, протокола и искустава у реаговању и пружању помоћи приликом ванредних ситуација изазваних ризиком од пожара, а емпиријско истраживање је усмерено на сагледавање реалног стања у овој области.

Имајући у виду наведене чињенице, кандидат истиче да се *основни проблем овог истраживања* може дефинисати на следећи начин: *Које се организационо-функционалне промене у садашњем систему управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара требају предузети, како би се смањило ризик од настајања пожара и утицало на побољшање целокупног система заштите од пожара у Републици Србији?*

Предмет истраживања у оквиру докторске дисертације фокусиран је на унапређење модела управљања ванредним ситуацијама изазваним ризицима од пожара у Републици Србији. Шире одређење предмета обухвата заштиту и спасавање становништва, материјалних добара, културних добара и животне средине у условима настанка пожара. Уже одређење засновано је истраживању могућности унапређења модела управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара насталих на отвореним просторима. Оно што треба нагласити је да предмет истраживања у раду су само они пожари који по обиму и захваћеном простору могу да изазову ванредну ситуацију, односно за чије је гашење потребно ангажовати додатна средства и снаге и који често захтевају међународну помоћ.

Основни циљ овог истраживања је сагледати све аспекте и карактеристике садашњег система управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара и на основу установљеног стања предложити начине како би се уочени недостатци могли побољшати.

Научни циљ овог истраживања је заснован на научној дескрипцији, тј. описивању, систематизацији и научној експланацији свих релевантних фактора

који утичу на систем управљања ванредним ситуацијама изазваних ризицима од пожара у Републици Србији.

Практични циљ овог истраживања се огледа у томе да ће се обезбедити научна сазнања за могуће реструктуисање актуелног и успостављање новог организационог система управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара и то преко операционалних, кадровских и материјалних промена. Закључци до којих се дошло приликом овог истраживања могу да послуже да се повећа ефикасност ангажовања ватрогасно-спасилачких јединица приликом интервенција гашење пожара који могу да доведу до ванредне ситуације.

Пројектовани модел управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара даје предлог мера за уклањање пропуста у организацији и функционисању актуелног модела заштите од пожара.

III Основне хипотезе од којих се полази у истраживању

Хипотетички оквир је постављен криз дефинисање опште и посебних хипотеза. Општа хипотеза дефинисана је на следећи начин: *"Стварање новог организационо-функционалног модела управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара, омогућиће да се ефикасност ватрогасно-спасилачких јединица приликом интервенције повећа, што ће директно утицати на повећање безбедности грађана, смањење броја ванредних ситуација изазваних ризиком од пожара, чиме би се и штете по екосистем, губици људских живота и материјална добра значајно смањиле"*.

Поред опште (генералне) хипотезе, кандидат дефинише и посебне хипотезе, које су у потпуној симетрији са извршеном операционализациом предмета истраживања:

1. Нормативно-правни оквир у области управљања ванредним ситуацијама у земљи омогућава унапређење и развој ове области и оставља простор да се примене искуства и знања међународне заједнице.
2. Успостављање новог система управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара, који би интегрисао све специфичности, захтеве и интересе на националном, регионалном и међународном нивоу, створили би се сви неопходни предуслови за оптималну националну и међународну сарадњу, што представља веома битан услов за даље успешно превентивно деловање у ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара и умањиле последице ванредних ситуација.
3. Планском припремом и обуком припадника ватрогасно-спасилачких јединица, њиховим организационим, кадровским и материјалним унапређењем, утицало би се на њихово ефикасно деловање у ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара.

Начин истраживања и избор метода одређени су дефинисаним проблемом истраживања, теоријским и операционализованим предметом истраживања, претпостављеном хипотетичком основом и комплексношћу предмета истраживања.

Комплексност истраживаног феномена, хипотетички оквир и постављени циљеви истраживања опредељују комплементарну примену више метода за прикупљање теоријских и емпиријских података и за њихову анализу.

Због комплексности проучаваног феномена, с циљем постизања што већег степена поузданости и обухватности, ово истраживање је обухватило како анализу различитих извора података уз примену адекватних метода истраживања.

Метода анализе садржаја употребљен је за анализу свих докумената, резултата и постојеће литературе, како би се сагледало стање и дошло до полазне основе, за анализу. Методом анализе садржаја сагледано је актуелно стање овог проблема, инфраструктуре, по нивоима организовања као и стање на локалном новоу.

Метода дескрипције користла се за описивање актуелног стања система код нас, модела организације у међународној заједници, препорука и захтева у овој области у свету и код нас.

Историјско-компаративна метода коришћена је у комбинацији са методом дескрипције, ради сагледавања страних сазнања, решења и искустава и поређење појединих резултата и начина организације система управљања ванредним ситуацијама, улоге појединих фактора у њему, у свету и код нас, са циљем сагледавања њихових погодности и предности и недостатака. Циљ је такође, на основу предузетих сазнања, доградити наш систем, са позитивним, рационалним и ефикасним решењима, уз сагледавање и увођење нових функционалних и технолошких решења и стандарда.

Статистичка метода примењивана је за обраду и класификацију: квантитативних и квалитативних обележја, која се односе на предмет истраживања, података прикупљених емпиријским истраживањем, података из постојећих база података субјеката везаних за проблем истраживања.

Метод испитивања реализован је путем анкетирања у циљу добијања неопходних информација о субјективним ставовима појединаца о стању управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара.

Методом моделовања сагледане се потребе и могућности изналажења оптималних модела, уз сталну проверу, измену, допуну и доказивање оправданости и функционалности нових система организовања. Метод моделовања је искоришћен, при изради свих фаза истраживања и доказивања оправданости модела.

IV Кратак опис садржаја дисертације

У *Уводу* и **првом поглављу** докторске дисертације *Методолошки оквир истраживања* (стр. 1-33) формулисани су проблем и предмет истраживања, циљеви истраживања, хипотетички оквир, методе и технике истраживања, очекивани резултати, научни и друштвени допринос истраживања.

Предмет **другог поглавља** дисертације, *Ванредне ситуације изазване ризиком од пожара* (стр.34-88), односи се на приказ и анализу ванредних ситуација изазваних ризиком од пожара. Посебно су обрађена питања која јасно указују на изворе, узроке, последице пожара по људе, њихова материјална добра и животну средину. Тежишно усмерење у овом делу дисертације, дато је на анализу ванредних ситуација изазваних ризиком од пожара на отвореном простору. У том контексту су анализирани извори, узроци и последице шумских пожара који по својим карактеристикама и начину испољавања, веома често имају карактер ванредних ситуација. Посебно је елаборирано све актуелније питање утицаја климатских промена на настајање пожара на

отвореним просторима.

У **трећем поглављу**, под насловом *Управљање ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара* (стр. 89-153), кандидат, пажњу усмерава на анализу на приказ система управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара. Приказан је начин процене ризика од пожара, од саме идентификације ризика, његове анализе, третмана, оцене и контроле. Све то је праћено одговарајућим методама процене ризика (квантитативним и квалитативним) и описом појединих метода и техника за процену и анализу ризика од пожара.

У **четвртном поглављу** под називом *Нормативни и институционални аспект заштите од пожара у Републици Србији* (стр. 154-209), кандидат, пажњу усмерава на анализу нормативно-правног и институционалног основа система заштите од пожара у Републици Србији. Анализирани су кровни документи из ове области као што су Стратегија заштите од пожара, Закон о заштити од пожара, Закон о ванредним ситуацијама и друга подзаконска акта која системски уређују област заштите од пожара у Републици Србији. Поред нормативног дела, дат је приказ и институционалне организације система заштите од пожара у Републици Србији. Посебно је наглашена улога Сектора за ванредне ситуације Републике Србије, ватрогасно-спасилачких јединица и добровољних ватрогасних друштава. Веома значајним се чини и приказ регионалне и међународне сарадње на плану смањења ризика од пожара, где је дат приказ конкретизованих облика сарадње на овом плану.

У **петом поглављу** под називом *Емпиријска истраживања* (стр.210-255), обухваћена су емпиријска истраживања што уједно представља и најважнији део рада. Обрађени су субјекти система заштите који су значајни за ово истраживање и директно укључени у управљање ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији, а то су првенствено припадници ватрогасно-спасилачких јединица и добровољних ватрогасних друштава. Извршена је анализа кадровске и материјално-техничке опремљености и спремности ових састава за спречавање, спасавање и отклањање последица изазваних ризицима од пожара. Кроз приказ и дискусију резултата емпиријских истраживања, дати су и предлози који представљају основу новог оптималног модела управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији.

Закључна разматрања (стр.256-260), представљају рекапитулацију теоријских и емпиријских истраживања са тежиштем на елаборацију уочених проблема у овој области и давање предлога мера чијом имплементацијом би се систем управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији подигао на ниво који би допринео смањењу ризика од пожара и подигао спремност свих субјеката у одговору и отклањању последица ванредних ситуација изазваних ризиком од пожара.

У **литератури** (стр.261-269), систематизован је списак референци и извора релевантних за реализацију ове дисертације.

На крају, у виду прилога (стр. 270-288), приложен је анкетни упитник којим је реализовано емпиријско истраживање. Поред тога дат је и попис графикана, табела, шема, слика коришћених у раду што могућава лакше проналажење потребних информација и праћење излагања у докторској дисертацији.

V Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата **мр Зорана Игњића** имала је за циљ да истражи и анализира проблематику управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији, са посебним нагласком на потребу оптимизације и успоставу савременог модела управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара.

Кандидат је, на основу јединствене методологије, извршио анализу теоријске заснованости постављених хипотеза, нормативне уређености и практичног функционисања система управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара.

Након спроведених теоријских и емпиријских истраживања кандидат је у виду општих и посебних закључака дао предлог оптималног модела управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији.

Имајући у виду резултате теоријских и емпиријских истраживања, научни допринос ове дисертације се огледа у идентификовању кључних фактора који ће у периоду који је пред нама, утицати на динамику изградње ефикасног система смањења ризика и управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији.

Резултати истраживања у дисертацији пружили су објективне подлоге за анализу стања система управљања у ванредним ситуацијама за дефинисања фактора утицаја на креирање и успостављање новог оптималног модела управљања у ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији, од националног до локалног нивоа.

Општи резултати овог истраживања показали су да је садашњи организационо - функционални модел система управљања у ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара, настао као резултат низа континуираних реформских корака у периоду транзиције система управљања у ванредним ситуацијама у периоду од 2009.г до сада, од када је овај систем прешао у МУП, Сектор за ванредне ситуације. Садашњи систем управљања у ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара, од националног до локалног нивоа је повећао ефикасност ватрогасно - спасилачких јединица приликом интервенције, што је директно утицало на повећање опште безбедности грађана, што је утицало и да се смање материјалне штете, као и штетне последице по животну средину и укупан еко систем. Резултати показују и да су у наведеном периоду смањени губици људских живота, као и вредност износа материјалне штете. Република Србија више није на врху листе по последицама од пожара, односно по висини материјалне штете на нивоу ЕУ.

Међутим, резултати истраживања су показали и да сада успостављени систем управљања у ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара, од националног до локалног нивоа, није на потребном и функционалном и технолошком нивоу, као и да није на нивоу који захтевају међународни стандарди у овој области, као и обавезујући документи и захтеви из Поглавља 27, који се морају уважити и имплементирати у процесу приступа ЕУ. Резултати указују и на факторе и параметре који се морају уважити у сагледавању, дефинисању и успостављању новог оптималног организационо - функционалног модела система управљања у ванредним ситуацијама изазваним ризиком од

пожара. У прилог овој тези је и чињеница да садашњи систем није реализовао оперативну употребу у свим пројектованим ватрогасно-спасилачким јединицама. То значи да садашњи систем није на нивоу функционално - оперативних потреба, јер не може да одговори захтевима који проистичу из раније постављених циљева. Реформу система управљања у ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара, од националног до локалног нивоа, је потребно наставити, уз претпоставку да ће она подржати побољшање садашњег система, што ће директно утицати на повећање безбедности грађана, на смањење броја ванредних ситуација изазваним ризиком од пожара, чиме би се и штете по екосистем, губици људских живота и материјална добра значајно смањили.

Узимајући у обзир понуђене моделе транзиције, као и пратећи реформе система заштите и спасавања у ванредним ситуацијама у земљама у окружењу, може се закључити да ове реформе мигрирају у систем који је у самосталним структурама (Агенције, Дирекције, ...) које нису у Министарству већ су везане директно за националне владе. Овај модел обезбеђује неометано коришћење ванбуџетских средстава из међународних фондова, који су неопходни у развоју система заштите и спасавања. С тога, кандидат, сматра да би оптималан модел за Републику Србију био успостављање Дирекције за заштиту и спасавање у ванредним ситуацијама или за ванредне ситуације.

Резултати указују да се тежиште у наредном периоду мора се усмерити на решавање следећих питања:

- подизање свести о значају превенције и смањења ризика од пожара на свим нивоима управљања и одлучивања;
- успостављање адекватног правног оквира за функционисање система заштите од пожара и управљања ризицима од пожара;
- обезбеђење неопходних финансијских средстава;
- обезбеђење неопходних средстава и опреме за детекцију, дојаву и локализацију пожара;
- обезбеђење квалитетних људских ресурса и система образовања кадрова за област управљања ризицима од пожара.

Тема „**Управљање ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији**“ је актуелна и друштвено оправдана.

Истраживана проблематика спада у ред недовољно истраживане материје, не само код нас већ и у свету. Проблематика обрађена у овом раду, није раније обрађивана на начин на који је то кандидат учинио, чиме је дао допринос решавању актуелног и сложеног задатка.

Комисија констатује да докторска дисертација кандидата мр Зорана Игњића представља значајан допринос научном сазнању у области наука безбедности.

VI Закључак и предлог Комисије

На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија је једногласно закључила:

1. Докторска дисертација „**Управљање ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији**“, кандидата мр Зорана Игњића је урађена у складу са одобреном пријавом на коју је сагласност дало

Наставно-научно веће Факултета безбедности и Стручно веће Универзитета у Београду.

2. Дисертација по свом садржају, методолошком приступу, добијеним резултатима и предложеним мерама представља свестрану, комплексну и критичку анализу стања у области управљања ванредним ситуацијама изазваних ризиком од пожара у Републици Србији.

3. Поред научно-теоријског, дисертација има и друштвено-практични допринос, будући да изведени закључци могу бити основ за стратешко одлучивање и дефинисање будућих модела управљања ризиком од пожара у Републици Србији.

4. На основу укупне анализе текста дисертације, кроз јасан и прегледан ток излагања изложен је низ релевантних научних и стручних информација које су систематизоване, уопштене и повезане у компактну целину, као основа за будућа истраживања. Комисија једногласно оцењује да докторска дисертација кандидата мр Зорана Игњића представља оригинално и вредно дело настало као резултат самосталног истраживачког рада.

Имајући у виду наведене констатације и значај истраживања, Комисија позитивно оцењује урађену докторску дисертацију и једногласно Наставно-научном већу Факултета безбедности Универзитета у Београду

ПРЕДЛАЖЕ

1. да Наставно научно веће Факултета безбедности Универзитета у Београду прихвати позитивну оцену докторске дисертације кандидата мр Зорана Игњића под насловом: „**Управљање ванредним ситуацијама изазваним ризиком од пожара у Републици Србији**“,

2. да стави на увид јавности оцењену дисертацију и саму оцену у законом предвиђеном року и да своју одлуку о оцени дисертације за јавну одбрану упути Већу научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, ради давања сагласности на исту, и

3. да по добијеној сагласности Већа научних области правно-економских наука Универзитета у Београду, одобри јавну одбрану ове докторске дисертације.

У Београду, 08.05. 2018. године

КОМИСИЈА

1. др Владимир Јаковљевић, редовни професор

2. др Желимир Кешетовић, редовни професор

3. др Милијана Ђорђевић, доцент